กิเลสกงจักร

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๙

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรมเพื่อกล่อมหัวใจของตน หัวใจของตนนะ มันอยู่กับกิเลส ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พยายามศึกษา ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อมงคลชีวิต เพื่อชีวิตที่ดีงาม แต่กิเลสมันอยู่กับเราตลอดไปไง ฐีติจิตเป็นที่อยู่ของกิเลสไง

จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เราไม่รู้จักมันหรอก เราไม่รู้จักตัวเราเองด้วย แล้วเราไม่รู้จักกิเลสหรอก เราไม่รู้จักอะไรเลย เพราะเราศึกษาค้นคว้ามาด้วยความทรงจำธรรมวินัยๆ

แต่มันเป็นอำนาจวาสนานะ เป็นอำนาจวาสนา เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ แต่อำนาจวาสนาของคนไง ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว มันจะมีจริงหรือ มันเป็นไปได้จริงหรือ ถ้ามันจริงมันต้องรู้ต้องเห็น

รู้เห็นนี่ก็ด้วยตามนุษย์ไง ด้วยตาเนื้อ แต่ไม่มีอำนาจวาสนาไง ทำความสงบใจของตนไม่เป็นไง แล้วศึกษาพระพุทธศาสนาก็ศึกษาพระพุทธศาสนามาด้วยกิเลส ด้วยความยึดมั่นถือมั่นของตน สิ่งใดที่มันขัดมันแย้งกับความรู้สึกของตนว่า พระไตรปิฎกเขาเติมเขาแต่งเข้ามา แต่อะไรที่มันเป็นความพอใจของตน อันนี้เป็นพุทธพจน์ อันนี้เป็นพุทธภาษิต อันนู้นเป็นสาวกภาษิต

มันเป็นวาสนาของคนไง

ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมานะ เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วมันเป็นมงคลชีวิต มงคลชีวิต เราใช้ชีวิตนะ ให้อยู่ในธรรมและวินัย ให้อยู่ในธรรมวินัยหมายถึงว่ามีศีลมีธรรม ถ้ามีศีลมีธรรม ชีวิตของเราร่มเย็นเป็นสุข มีความสงบสุขตามอำนาจ

©2026 sa-ngob.com

วาสนาของแต่ละบุคคล อำนาจวาสนาของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกันไง ความชอบความรักสิ่งต่างๆ ก็ไม่เท่ากัน ไม่เหมือนกัน

คนที่มีวาสนานะ เขาเกิดมานะ เขามีสติมีปัญญาของเขา เขามีอาชีพของเขา เขาทำความสงบสุขในหัวใจของเขาได้ แล้วใช้ชีวิตของเขาได้ด้วยความราบรื่น

คนเราเกิดมามีแต่ความทุกข์ความยากไง ความทุกข์ความยากของเราขึ้นมา ปากกัดตีนถีบขึ้นมาเพื่อหาการดำรงชีวิตของตน ดำรงชีวิตของตนแล้วทำไมมันทุกข์มันยากขนาดนี้ ถ้ามันทุกข์มันยากขนาดนี้ แล้วถ้ามันจะพ้นจากทุกข์จากยากนี้มันจะพ้นจากวิธีการใด

ไม่มีอำนาจวาสนาของตนก็ไม่เชื่อสิ่งใดๆ เลย ถ้าไม่เชื่อสิ่งใดๆ เลยนะ ก็เชื่อแต่ความรู้สึกของตน เชื่อแต่ที่กิเลสมันป้อนให้ กิเลสมันชักจูงของเราไปให้เราอยู่ในอำนาจของมันไง ว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีคุณค่า สิ่งนั้นมีความประเสริฐของมัน แล้วมันก็ลากชีวิตของเราไปให้เราอยู่ในอำนาจของมันไง

ถ้าเราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน ถ้าเราเป็นปุถุชนคนหนาไง อนุปุพพิกถา ให้รู้จักเสียสละทาน เสียสละทานขึ้นมาเพื่ออะไร เพื่อบำรุงหัวใจของตนไง

เราทุกข์เรายากของเราขึ้นมา สิ่งที่มันทุกข์มันยาก มันทุกข์มันยากที่หัวใจของตน แล้วเราก็ไม่เข้าใจหัวใจของตน ใจมันมีคุณค่าอย่างไร ใจมันมีวุฒิภาวะมากน้อยขนาดไหน

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราก็กลัวว่าเราจะไม่ทัดเทียมกับสังคมนั้น เราก็พยายามศึกษาหาความรู้ใส่ตัว

ถ้าหาความรู้ใส่ตัว คนต้องมีความรู้ ต้องมีความรู้ถึงประกอบสัมมาอาชีวะของตนได้ สิ่งที่ประกอบสัมมาอาชีวะของตนได้ ดูสิ เช่น ทางการแพทย์ ถ้าเป็นแพทย์ บางคนเขาดีงามของเขา เขาทำด้วยความปกติสุขของเขา ถ้าเป็นแพทย์ที่เขาเรียกแพทย์พาณิชย์ๆ เขาเลี้ยงไข้ เขาต่างๆ ไอ้นั่นมันเป็นเรื่องของระบบ ระบบที่เราเกิดมาในสังคมในโลกนั้น มันอยู่ที่อำนาจวาสนาของแต่ละบุคคล

ถ้าอำนาจวาสนาของแต่ละบุคคลนะ ทำความดี ทำความดีทิ้งเหวแล้วไม่ต้องไปติดกับความดีนั้น ถ้าทำจนเป็นจริต กลิ่นของศีลกลิ่นของธรรมหอมทวนลมไง สิ่งที่กลิ่นของศีลกลิ่นของธรรมหอมทวนลม สังคมเขาเชื่อถือศรัทธาของเขา มีอำนาจวาสนาบารมีไง เขามีความตกทุกข์ได้ยากใดๆ สังคมเขาจะเจือจาน เขาจะระลึกถึงไง แต่คนที่เขาเอารัดเอาเปรียบสังคม สังคมก็รังเกียจเดียดฉันท์ทั้งนั้นน่ะ

©2026 sa-ngob.com

ถ้าเรามีสติมีปัญญาศึกษาพระพุทธศาสนาไง อนุปุพพิกถา ทาน ศีล ภาวนา ถ้าอนุปุพพิกถา เริ่มต้นจากเสียสละของเราก่อน ถ้าเสียสละ เสียสละเพื่อใคร

ก็เสียสละเพื่อสังคมนั่นแหละ เสียสละเพื่อชีวิตของตนนี่แหละ ถ้าเสียสละเพื่อชีวิตของตน สังคมร่มเย็นเป็นสุขขึ้นมา เห็นไหม สังคมใดมีคนพาลอยู่ในหมู่บ้านสักคนเดียว มันเดือดร้อนกันไปทั้งหมู่บ้านน่ะ แต่ถ้าทุกคนมีความสามัคคีไง สิ่งใดที่เขากีดเขาขวางนะ ค่อยๆ กำจัดปัดเป่าให้มันพ้นจากหมู่บ้านของเราไป นี่มันเรื่องของหมู่บ้านนะ แต่เรื่องของตัวเราล่ะ

เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรามีรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งที่อาศัย เป็นที่พึ่งที่อาศัยนะ มันไม่ว้าเหว่ไง

ในบ้านของตน เราไม่ต้องมีหิ้งพระใหญ่โตมากน้อยหรอก เรามีความระลึกถึง เห็นไหม กรรมฐาน กรรมฐานไม่ต้องการวัตถุสิ่งใดๆ เลย พระกรรมฐานๆ เวลาธุดงค์ไปในป่า ตาเป็นเทียน นิ้วเป็นธูป บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง จะกราบที่ไหนก็ได้ ไม่ต้องให้มันเลอเลิศไปทางไหนหรอก สิ่งที่จะเลอเลิศมีคุณค่าก็หัวใจของเราต่างหาก

ถ้าหัวใจของเรา เราระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ของเรา แล้วเรากราบเราไหว้ของเราไง เรากราบเราไหว้ เรากราบเราไหว้เพราะอะไร เพราะการอ่อนน้อมถ่อมตนไง ไม่เกิดทิฏฐิมานะอหังการในหัวใจของตนไง

แล้วถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เริ่มต้นขึ้นมาหาความสงบสุขของเราก่อน ที่ศึกษาเล่าเรียนมาแล้ว ศึกษาเป็นแนวทางแล้วแขวนไว้ อย่าเอามาอุ่นกินเวลาฝึกหัดปฏิบัติไง ถ้าอุ่นกินประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันระลึกถึงธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งนั้นน่ะ แล้วมันก็จะรู้จะเห็นของมันไปตามที่กิเลสตัณหาความทะยานอยากมันจะพลิกมันจะแพลงไปไง เราไม่ให้กิเลสตัณหาความทะยานอยากมันชักจูงของเราไป

กิเลสตัณหาความทะยานอยากมันพาเราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมาแล้ว แล้วกิเลสตัณหาความทะยานอยากมันก็ตอกชกตัวให้เราน้อยเนื้อต่ำใจว่า เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราไม่ทัดเทียมเขา

เราเกิดมาเป็นมนุษย์อาการ ๓๒ สมบูรณ์แบบ นี่บุญกุศลมากมายมหาศาล คนเกิดมาๆ พิการต่างๆ ร้อยแปดพันเก้า นี่เกิดเป็นมนุษย์เหมือนกันนะ แต่ไม่สมประกอบของของเขา นั่นมันกรรมของสัตว์ๆ ไง

©2026 sa-ngob.com

แต่ทางการวิทยาศาสตร์ก็ว่ามันบกพร่องด้วยการเจ็บไข้ได้ป่วย นั่นก็เป็นเรื่องของโลกๆ เขา ถ้าเป็นเรื่องของธรรมไง ถ้าเรื่องของธรรม เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา สิ่งที่มีชีวิตนี้มีคุณค่ามากมายมหาศาล

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนารื้อสัตว์ขนสัตว์ รื้อสัตว์ขนสัตว์ก็รื้อหัวใจของสัตว์โลกไง สัตว์โลกที่มันทุกข์มันยากก็หัวใจดวงนั้นแหละ กิเลสมันหลอกเอาหัวปั่นนะ เกิดมาแล้วจะเอาไอ้นั่น จะเอาไอ้นี่ จะเอาไอ้นู่น แล้วไม่สมความปรารถนาสักอย่าง

งานทางโลกไง ข้าราชการก็เกษียณ ใครมันจะอยู่ยั่งยืนยง เราทำธุรกิจการค้าก็ร้อยแปดพันเก้า ในทางวิชาการ ครอบครัวอย่างมากก็ได้ ๓ รุ่น แล้วมันก็แบบว่าเจือจางกันไป นี่พูดถึงในประสบการณ์ชีวิตในสถิติที่เขาจดกันมาไง มันเป็นสมบัติของโลกๆ ไง

ทีนี้สมบัติของโลกมันก็จำเป็น คำว่า “จำเป็น” หมายความว่า คนเราเกิดมาต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัยใช่ไหม สิ่งมีชีวิตไง เวลาอาหาร ๔ ในวัฏฏะนี้ไง กวฬิงการาหาร อาหารเป็นคำข้าว วิญญาณาหาร ตั้งแต่เทวดา ผัสสาหาร เป็นพรหม มโนสัญเจตนาหาร มโนมันยิ่งใหญ่

เวลาทำลายๆ ไง มโนวิญฺญาเณปิ นิพฺพินฺทติ ทำลายมโน ทำลายภพทำลายชาติในหัวใจของตน

ถ้าทำลายไปแล้วมันจะสื่อสารกับในวัฏฏะ สื่อสารกับสิ่งมีชีวิตได้อย่างไร

นี่ไง พระอรหันต์ไง มโนสัญเจตนาหาร เพราะมันทำลายหมดไปแล้ว มันจะสื่อสารอะไรกับใคร สิ่งที่เป็นจริงเป็นจังขึ้นมามันครอบ ๓ โลกธาตุเลย

เพราะเทวดา อินทร์ พรหม ก็ทุกข์นะ ทิพย์สมบัติๆ ทุกข์ทั้งนั้นน่ะ เวลามันจะหมดอายุขัยมันยิ่งทุกข์ตรอมใจยิ่งกว่าเรามากมาย เราเวลาจะตายจากความเป็นมนุษย์ไปไง ตายแล้วไปไหน ก็ไปเกิดไง จะไปไหน แล้วเกิดเป็นอะไรล่ะ

กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา เวรกรรมของสัตว์

ในปัจจุบันนี้เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เรามีอำนาจวาสนาของเราไง เรามีอำนาจวาสนาของเราว่า เราได้ใช้ ได้ฝึกหัดปฏิบัติแนวทางในพระพุทธศาสนา ในแนวทางสติปัฏฐาน ๔ ในพระพุทธศาสนา

ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันรู้มันเห็น รู้เห็นสติปัฏฐาน ๔ นั้นจะเป็นแนวทางสติปัฏฐาน ๔ ในการฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ

©2026 sa-ngob.com

เราศึกษาหาความรู้มาแล้ว ใครจะไม่รู้กาย เวทนา จิต ธรรม ใครก็รู้ แต่ก็รู้ด้วยสมองของเอ็งไง รู้ด้วยการจดจำธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง รู้แล้วอย่างไร รู้แล้วก็จินตนาการของตนเองไปสิ รู้แล้วก็โลกียปัญญา ปัญญาก็ตีแผ่ของมันไปสิ

กิเลสมันหัวเราะเยาะ นี่แหละกิเลสกงจักร เห็นกงจักรเป็นดอกบัว

ถ้าเป็นดอกบัวๆ เราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเราไง ถ้าฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเราเราจะทำความสงบสุขในหัวใจของตน ถ้าทำความสงบในหัวใจของตนไง เราศึกษาธรรมะของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้มากน้อยขนาดไหนแขวนไว้ก่อน ถ้าฝึกหัดปฏิบัติ พุทโธๆ ในการฝึกหัดปฏิบัติแนวทางสติปัฏฐาน ๔

ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบระงับไม่ได้ มันทำแล้วมันอึดอัดขัดข้อง นั้นคือวาสนาของคนนะ คนที่เขามีอำจานวาสนานะ เขาทำสมาธิได้ แล้วฝึกหัดปฏิบัติ ฝึกหัดปฏิบัติจนชำนาญในวสี ชำนาญในวสีแล้วถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ในแนวทางสติปัฏฐาน ๔ ในพระพุทธศาสนา

จิตสงบแล้ว เห็นไหม คำว่า “จิตสงบ” มันไม่ใช่กิเลสกงจักร

กิเลสมันเป็นกิเลสโดยธรรมชาติ โดยสัจจะโดยความจริงของมันอยู่แล้ว แล้วมันก็ทำความฟุ้งซ่าน ทำให้เราหลงละเมอเพ้อพก หลงใหลไป ศึกษาธรรมะของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ละเมอเพ้อพกกับธรรมะของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ข้อเท็จจริงมันไม่ได้ มันได้แต่ชื่อไง ชื่อธรรมะนี่เก่งนัก ได้แต่ชื่อ แต่ข้อเท็จจริง ความเป็นจริงในหัวใจของตน พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ยังแสวงหาแล้วทำความเป็นจริงขึ้นมาในหัวใจของตนไม่ได้

ถ้าทำความเป็นจริงในหัวใจของตนไม่ได้ เห็นไหม กิเลสกงจักร มันเป็นกงจักร มันก็หมุนของมันออกไป ทำลายความดีความชอบของเราไง ทำลายคุณธรรม ทำลายสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากหัวใจของตนให้ขาดหายขาดสูญไป เวลาขาดหายขาดสูญไปมันก็เป็นเรื่องโลกๆ

เรื่องโลกๆ หมายความว่า การเกิด โลกสมมุติ เกิดจริงๆ เกิดเป็นมนุษย์มีกายกับใจ คำว่า “มีกาย” กายคือธาตุ ๔ “ใจ” ใจคือขันธ์ ๕ ขันธ์ ๕ ที่มันในสถานะของความเป็นมนุษย์ไง

แต่จิตล่ะ

ไม่รู้ไม่เห็นทั้งนั้นน่ะ

จิตดวงนี้ อวิชชาอยู่ที่สัตติจิต สัตติจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เป็นนรก ตกนรกอเวจีก็จิตดวงนั้นที่มันตก เพราะอะไร เพราะทำดีทำชั่วนี่ไง

©2026 sa-ngob.com

ถ้าทำดี ทำดีมันมีคุณประโยชน์ มันก็จะส่งผลให้เป็นความดีงาม ถ้าทำความชั่ว ทำความชั่วก็นรกอเวจี แล้วทำกึ่งดีกึ่งชั่ว กึ่งดีกึ่งชั่วมีอำนาจวาสนาก็ได้เกิดเป็นมนุษย์ไง

การเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ๆ ไง เพราะการเกิดเป็นมนุษย์มีกายกับใจ ถ้ามีอำนาจวาสนาได้นับถือพระพุทธศาสนา นับถือพระพุทธศาสนา มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่อาศัย

ที่พึ่งที่อาศัยไม่ใช่ตัวจริง

บ้านนะ เราสร้างบ้านสร้างเรือนไว้ บ้านเรือนสร้างไว้เดี๋ยวมันก็ชำรุดเสียหาย เราก็ซ่อมแซมมันใช่ไหม ถ้าบ้านมันชราคร่ำคร่า มันจะพังไป ก็ต้องสร้างบ้านใหม่ใช่ไหม ไอ้นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่พึ่งพาอาศัย ของอาศัยไม่ใช่ของตนไง

ถ้าจะเป็นของตนขึ้นมา เวลาฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันเป็นพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันจะมหัศจรรย์กับความเป็นจริงในหัวใจของตน

แต่ถ้าฝึกหัดปฏิบัติทางโลกไง ที่ว่าเป็นโลกๆ โลกๆ เพราะอะไร เพราะธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ขันธ์ ๕ คืออารมณ์ความรู้สึก รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็เอาสิ่งนี้ไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วก็จินตนาการไปด้วยสัญญา รูป เวทนา สัญญาๆ สังขารก็ปรุงแต่งไง ปรุงแต่งมันก็เป็นเรื่องโลกใช่ไหม แต่ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา มันวางขันธ์ ๕ เข้ามา ถ้ามันวางขันธ์ ๕ เข้ามา มันทะลุขันธ์ ๕

กายกับใจๆ ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ แต่ถ้ามันทะลุเข้ามา ถ้ามีสติ อำนาจวาสนา มันจะทำความสงบสุขของใจของตน ถ้าความสงบสุขของใจของตนได้มากได้น้อยแค่ไหนล่ะ

ถ้าเป็นทางโลก เป็นทางโลกนะ เป็นทางโลกเวลาเขาทำอภิญญา สมาบัติ ๘ ไง มันรับรู้อะไรของมัน สิ่งที่ว่าพระโพธิสัตว์ๆ พระโพธิสัตว์เวลาเขาจะกำหนดใจของเขา เขาจะพิจารณาทำอะไรของเขา นั่นน่ะสมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘

แต่ในพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศีล สมาธิ ปัญญา

สมาธิๆ คือทำความสงบใจเข้ามา ถ้าใจสงบระงับเข้ามา เหมือนคนมีบุญ คำว่า “คนมีบุญ” เขาเกิดมาเขามีบุญมีกุศลของเขา เขาทำสิ่งใดประสบความสำเร็จของเขา เขาก็ใช้ดำรงชีพของเขาด้วยความสงบสุขไง คนมีบาปๆ เกิดเป็นคนเหมือนกัน แต่มีแต่ความทุกข์ความยากในหัวใจของตน บีบคั้นในใจของตนทั้งชีวิต ชีวิตทั้งชีวิตเลย ระเนระนาดมาตลอดชีวิต แต่ก็ต้องดำรงชีวิตของตนไปไง นี่บุญและบาป

©2026 sa-ngob.com

ทำความสงบของใจของตนเข้ามา ถ้าใจมันสงบสุข มันมีความสงบสุขในหัวใจของตน ถ้ามีความสงบสุขในหัวใจของตน แล้วมีสติปัญญาด้วย เออ! ใจเป็นอย่างนี้ เออ! ใจมีความสงบสุข แล้วความสงบสุขก็ส่วนสงบสุขไง

แล้วถ้าคนที่พุทโธๆ สิ่งที่มีคำบริกรรมแล้วทำให้สงบสุขของตนเองไม่ถนัด เขาก็ใช้สติปัญญาของเขา ถ้าใช้สติปัญญาของเขาก็เทียบเคียงธรรมะพระพุทธเจ้าแล้ว

ที่บอกว่ามันเป็นเรื่องโลกๆ ไง คำว่า “โลกๆ” เห็นไหม คนเราเกิดมามีกายกับใจ กายกับใจของปุถุชน ถ้าใจ ก็ว่าความรู้สึกนั้นคือใจ ถ้าความรู้สึกคือใจ ความรู้สึกนั้นมันเป็นสถานะของความเป็นมนุษย์ มีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ไง

เวลาเกิดเป็นเทวดา เขาไม่มีร่างกาย เขาก็มีขันธ์ ๔ ของเขาไง แล้วเกิดเป็นพรหมมีขันธ์ ๑ ขันธ์ ขันธ์ ๑ คือผัสสาหาร ผัสสะของเขาเป็นอาหารของเขา ถ้าเป็นเทวดา วิญญาณหาร วิญญาณคือสิ่งที่เป็นบุญเป็นกุศล ระลึกถึงแสง ถึงพลังงานของตัวเอง แล้วภพชาติหนึ่งมันก็มีวุฒิภาวะ คำว่า “มีชีวิตสั้น ชีวิตยาว” เหมือนมนุษย์นี่แหละ แต่มันแตกต่างกันว่าสิ่งที่เป็นทิพย์เรื่องของทิพย์ มันทิพย์เหมือนกันหมด มันไม่มีใครแตกต่างกับใคร เว้นไว้แต่รวยหรือจน แสงมากหรือแสงน้อย นั่นเรื่องของวิญญาณหาร

กวฬิงกาหาร อาหารคำข้าวที่เราต้องทุกข์ต้องยาก ต้องทำไร่ไถนา จะต้องหาปัจจัยเครื่องอาศัยดำรงชีวิตของตน ก็ดำรงชีวิตไง นี่เรื่องโลกๆ ไง ถ้าเรื่องโลกๆ เวลาเรามีความรู้สึกนึกคิด เราคิดโดยสามัญสำนึกของเป็นมนุษย์ไง ถ้าคิดโดยสามัญสำนึก มันก็อารมณ์ อารมณ์ก็ขันธ์ ๕ ไง ถ้าขันธ์ ๕ ก็คิดโดยขันธ์ ๕ มันก็พิจารณาไป ถ้าพิจารณาด้วยสติปัญญา พิจารณาธรรมๆ ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ คำว่า “ปัญญาอบรมสมาธิ” คือสัมมาทิฏฐิถูกต้องชอบธรรม

ถ้าเป็นมิจฉาล่ะ มันจินตนาการของมันไปอย่างนั้น มันบอก โอ้โฮ! ใช้สติปัญญาแนวทางสติปัฏฐาน ๔ พิจารณาไปแล้ว โอ้โฮ! พิจารณาแล้วมันปล่อยมันวาง อู๋ย! มันเข้าใจ

เรื่องโลก เห็นไหม กิเลสกงจักร กิเลสมันเป็นกิเลสอยู่แล้วไง มันยังหมุนไปเป็นกงจักรทำลายโอกาส ทำลายคุณงามความดีที่จะเกิดกับใจของตนด้วยความหลง หลงว่านี่การใช้สติปัญญาในพระพุทธศาสนาไง นี่ไง สติปัฏฐาน ๔ ปลอมๆ ปลอมๆ โดยข้อเท็จจริง แต่มันจะเป็นจริงกับผู้ที่มีวุฒิภาวะมากน้อยขนาดไหนที่ใช้สติปัญญาอย่างนั้นไป

เวลาครูบาอาจารย์ที่เวลาจะแก้ไข ก็แก้ไขว่า ถ้ามันใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันเป็นสมาธิ มันเป็นการปล่อยวาง มันเป็นการเข้าถึงใจของตน ถ้าเป็นสัมมาทิฏฐิ เป็นปัญญาอบรมสมาธิ

©2026 sa-ngob.com

“ทำไมจะใช้ปัญญาไม่ได้ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ก็ใช้ปัญญาไปแล้ว ปัญญามันแยกมันแยะของมัน โอ๋ย! บรรลุธรรมๆ”

กิเลสกงจักร จักรที่มันตัดออกไปจากโอกาสที่มันจะเป็นข้อเท็จจริงไง นี่คืออะไร

ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันหลงไง ความหลงใหลของตนโดยอำนาจวาสนาของคนจะมากจะน้อยขนาดไหนก็แล้วแต่ นั่นคืออำนาจวาสนาของตน ถ้าอำนาจวาสนาของตนพันธุกรรมของจิต จิตมีอำนาจวาสนามากน้อยขนาดนั้นไง

แต่ถ้ามีอำนาจวาสนาของตน มันจะทำให้มันถูกต้องชอบธรรมไง ถ้ามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิก็รู้ แล้วทำให้มันดีงามขึ้นมา เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ศีล สมาธิ เห็นไหม สมาธิปัญญาอบรมสมาธิ สมาธิแล้วเกิดภาวนามยปัญญาล่ะ

นี่แหละ สิ่งที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา มีรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง พระสงฆ์ๆ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระพุทธก็พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พระธรรมๆ พระธรรมที่เราจะฝึกหัดปฏิบัติ พระธรรมในพระพุทธศาสนา พระธรรม สัจธรรม ไม่ใช่พระทำงาน

พระธรรมๆ พระธรรมก็ใช้ปัญญา ปัญญาก็พิจารณาไป นั่นพระธรรมหรือ

สัจธรรมในพระพุทธศาสนา ถ้าสัจธรรมในพระพุทธศาสนา ไม่ใช่กิเลสกงจักร

กิเลสมันเป็นข้อเท็จจริง คือตัวของกิเลสอยู่แล้ว แล้วกิเลสเป็นเชื้อไขไง กิเลสเป็นเชื้อปะทุไง เป็นสารตั้งต้นให้ชักจูงไปตามด้วยที่กิเลสมันต้องการมันปรารถนา กิเลสอย่างหยาบๆ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียด กิเลสอย่างละเอียดสุด โอ้โฮ! มันมีมหาศาลเลย

บุคคล ๔ คู่ เห็นไหม บุคคล ๔ คู่ แต่ละคู่ก็ทำลายอวิชชา ทำลายกิเลสแต่ละชั้นแต่ละตอนเข้ามา มันก็จะเป็นสมบัติของหัวใจดวงนั้น หัวใจดวงนั้นมีคุณค่า คุณค่าในหัวใจของตน ถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาในหัวใจของตน

ตั้งแต่ทำความสงบของใจนี่มันสงบสุขแล้ว มันมหัศจรรย์ของมันแล้ว แต่ความมหัศจรรย์นี้ ถ้าคนที่มีอำนาจวาสนามันก็มหัศจรรย์โดยความสงบสุขในใจของตนเท่านั้น มันไม่มีข้อเท็จจริงใดๆ ขึ้นมาที่มันจะเป็นการฝึกหัดปฏิบัติแนวทางสติปัฏฐาน ๔ ในพระพุทธศาสนา

ถ้าแนวทางสติปัฏฐาน ๔ ในพระพุทธศาสนานะ สัมโพชฌงค์ ต้องอินทรีย์แก่กล้า อินทรีย์คือความเข้มแข็งของสติ ของสมาธิ ของปัญญาของตน วิจัยธรรมๆ สัมโพชฌงค์นั่นแหละ

©2026 sa-ngob.com

ถ้าจิตสงบแล้วให้วิจัยธรรมะ วิจัยข้อเท็จจริง ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ วิจัย มันก็จะรู้จักกิเลส มันจะเห็นกิเลสในหัวใจของตนไง ถ้ามันสงบสุขขึ้นมา มันรู้จักกิเลส มันเห็นกิเลสในหัวใจของตน เห็นไหม แล้วเห็นกิเลส มันก็มีโอกาสในการจะแก้ไขไง

แก้ไข แก้ไขอะไร

แก้ไขหัวใจของตน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนารื้อสัตว์ขนสัตว์ก็รื้อหัวใจของสัตว์โลก แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนารื้อสัตว์ขนสัตว์ แต่เวลาเทศนาว่าการให้ข้อธรรมะแก่สาวกสาวกะที่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา แต่ละบุคคล แต่ละการกระทำ แล้วแต่จริตนิสัยของเขา ถ้าตรงกับจริตตรงกับนิสัยของเขา เขาเข้าใจของเขาได้ แล้วเขายกขึ้นสู่วิปัสสนาโดยอำนาจวาสนาการกระทำในหัวใจของเขา จิตตภาวนาๆ รื้อสัตว์ขนสัตว์ รื้อหัวใจของสัตว์โลก รื้อจิตอันนั้น

ถ้าจิตอันนั้นมันฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา มันรู้เห็นของมันขึ้นมานะ ตั้งแต่ความสงบสุข สงบก็คือสงบ คนเราฝึกหัดปฏิบัติเริ่มต้นที่ทำความสงบ มันจะเห็นนิมิต มันจะรู้มันจะเห็น นั่นคือกรรมเก่าทั้งนั้น เศษกรรมของแต่ละบุคคล จะทำคุณงามความดีมากน้อยมันก็เฉไฉ มันทำให้ออกนอกลู่นอกทางทั้งนั้นน่ะ

เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ไง เกิดมาพบพระพุทธศาสนาไง แล้วเราจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นข้อเท็จจริงในหัวใจของเรานี่ไง เวลาจะปฏิบัติข้อเท็จจริงขึ้นมาในหัวใจ กองทัพกิเลส ลูกหลานผิวเผินของมัน มันหวั่นมันไหว มันพลิกมันแพลง เราจะรู้จะเห็นอะไรไปแปลกประหลาดมหัศจรรย์ ถ้าเราทำตามข้อเท็จจริง ทำตามข้อเท็จจริงเพราะอะไร เพราะเราจะกวาดบ้านของเราไง เราจะทำความสงบของใจของเรานี่ไง

เวลาคน เวลาเขาจะเข้าบ้านของเขา มันต้องมีประตูหน้าต่าง เวลาจะเข้าเวลาจะออกไง ไอ้นี่ฝึกหัดปฏิบัติอะไร ไม่มีอะไรเป็นชิ้นเป็นอันขึ้นมาเลย มันโดยจินตนาการ มันเป็นกิเลสกงจักรเลยล่ะ กิเลสเป็นกิเลสที่เราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติจะเข้าไปรู้ไปเห็นมันตามข้อเท็จจริง มันสร้างการกระทำเป็นกงจักร ตัดความดีความชอบ เพราะความลุ่มหลง หลงใหลของตนไง

ถ้าเป็นธรรมจักรล่ะ

เราจะธรรมจักร เราไม่ใช่เอากงจักร

กงจักรนะ มันทำให้เราหลงใหลไปกับอารมณ์ความรู้สึกอันนั้น อย่างหยาบๆ นะ ถ้าอย่างละเอียดนะ เวลาฝึกหัดปฏิบัติเข้าไป เวลามันหลุด เวลามันทำลายโอกาสที่เราจะเข้าสู่สัจธรรมเลยล่ะ ทั้งๆ ที่ปฏิบัติอยู่นี่แหละ

©2026 sa-ngob.com

เวลาปฏิบัติมันเป็นแค่กิริยา การปฏิบัติมันคือกิริยายืน เดิน นั่ง นอน กิริยานี้เพื่ออะไร กิริยาคืออะไร เพราะอะไร ยืน เดิน นั่ง นอน ถ้าไม่มีจิต มันก็ล้มอยู่นั่นน่ะ ถ้าออกจากร่างแล้วคนตาย มันจะยืนอย่างไร มันก็ต้องล้มสู่แผ่นดินทั้งนั้นน่ะ จะยืน เดิน นั่ง นอน ก็ล้มสู่แผ่นดินนั้นทั้งนั้นน่ะ

แต่เพราะคนเป็นไง จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เพราะเกิดเป็นมนุษย์ เกิดในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะนี้ไง เกิดมาแล้วเกิดมาเล่า ไอ้ตัวนั้นน่ะตัวสำคัญที่สุดเลย มันก็เร็วที่สุดเลย ความคิดเร็วกว่าแสง คิดอะไรได้หมดทั้งนั้นน่ะ มันไปได้เร็ว ดูสิ แล้วเวลาเราจะให้มันหยุดคิดล่ะ

หยุดคิดก็สัมมาสมาธิไง

เหนื่อยนะ ความรู้สึกนึกคิด แบกหามไว้ด้วยทุกข์ด้วยยากทั้งนั้นน่ะ วางไม่ได้ วางไม่เป็น เมื่อไหร่วางมันได้ขึ้นมา เอ๊าะ! มีอย่างนี้ด้วยหรือ

พุทโธๆ เจียนตาย แต่ความสงบสุขขึ้นมานี่ทำให้ได้ ทำให้ได้จนคนที่ฝึกหัดปฏิบัติได้ของตน ถ้าฝึกหัดปฏิบัติได้ของตน กำหนดเมื่อไหร่มันก็ได้เมื่อนั้นน่ะ

แล้วเวลาเจริญแล้วเสื่อมๆ โดยธรรมชาติของธรรม โดยธรรมชาติของการฝึกหัดปฏิบัติทั้งๆ ที่มีศรัทธา ไม่ใช่ว่ามันมีศรัทธาแล้วทุกอย่างจะสมความปรารถนา

ผู้ที่มีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา เริ่มต้นฝึกหัดปฏิบัติใหม่ เริ่มต้นบวชพระต้องเป็นพระอรหันต์ทั้งนั้น เป้าหมายคือสิ้นสุดแห่งทุกข์ แล้วมันขึ้นมาได้ไหม ๕ ปี ๑๐ ปีเลิก ปฏิบัติไปล้มลุกคลุกคลานหมด แต่ถ้ากิเลสกงจักร หลุดไปเลย กลายเป็นคนไม่มีสติสัมปชัญญะ จนไม่รู้จักตัวเอง มันเป็นเวรกรรมของสัตว์ไง แล้วถ้ามีอำนาจวาสนานะ พาไปกราบครูบาอาจารย์เป็นพระที่ดีงาม ให้เขาได้บุญได้กุศลฟื้นขึ้นมาได้บ้าง

แล้วฟื้นขึ้นมา ในปัจจุบันนี้โลกเจริญไง ทางวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์เขามีของเขานะ อาศัยสิ่งนั้นเพื่อให้ตัวเองเข้มแข็งขึ้นมา เข้มแข็งขึ้นมาหมายความว่ากลับมาเป็นปกติสุข กลับมาเป็นปกติของมนุษย์ เป็นปุถุชนคนหนานี่แหละ หนาด้วยกิเลสตัณหาความทะยานอยาก แล้วฝึกหัดปฏิบัติเริ่มต้นต่อสู้กับมันใหม่ ต่อสู้กับมันไง ต่อสู้กับกิเลส ต่อสู้กับพญามาร

มารผู้ยิ่งใหญ่ครอบงำ ๓ โลกธาตุตั้งแต่พรหมลงมา ไม่มีใครพ้นจากมารทั้งสิ้น มารอยู่ในหัวใจ อวิชชาอยู่ที่ฐีติจิต แล้วการฝึกหัดปฏิบัติมันจะสะดวกสบายเอามาจากไหน

คำว่า “สะดวกสบาย” เพราะว่าเขาได้สร้างบุญสร้างกุศลของเขามา ผู้ที่ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย แต่มันไม่มีคนทุกคนทำได้อย่างนั้นน่ะ ทุกคนก็เอาแต่อำนาจวาสนาของตัวไง

©2026 sa-ngob.com

ถ้าเรามีอำนาจวาสนาของเรา เรามีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา ทาน ศีล ภาวนา เราก็ทำทานขึ้นมาแล้วเพื่อหัวใจของตน เพื่อความสดชื่นในหัวใจของตน หน่อของพุทธะบำรุงรักษารดน้ำพรวนดินไง

การรดน้ำพรวนดิน ต้นไม้ ผลไม้ เขารดที่โคน ผลมันจะออกที่ปลาย ออกที่กิ่ง ออกที่ก้าน แล้วแต่ผลไม้มันชนิดใด

นี่ก็เหมือนกัน หน่อของพุทธะ หน่อของหัวใจของเรา บำรุงดูแลรักษา ดูแลรักษาของเราไม่ให้กิเลสมันมาเจาะมาไช ถ้ากิเลสมาเจาะมาไชขึ้นมา มันเจ็บมันปวดมันคันอยู่ในหัวใจของตน เวลามันเจ็บมันปวดในหัวใจของตน เราก็มีทาน มีศีล มีภาวนา ดูแลรักษาด้วยการรดน้ำพรวนดิน ด้วยการเสียสละ ด้วยการทำคุณงามความดีของเรา แล้วทำคุณงามความดีของเราด้วยสติด้วยปัญญา ผู้ที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนานะ ก็มีศีล ๕ ข้อ ศีล ๘ ข้อ ศีล ๒๒๗ ข้อ

ถ้ามีศีล ๕ ศีล ๕ เราก็มีรั้วรอบขอบชิดไง ศีล ๕ มันจะเริ่มตั้งแต่ควบคุมความรู้สึกนึกคิดไง ถ้าศีล ๕ นู่นก็ไม่ควรทำ ควรจะทำอย่างนี้ไง ถ้ามีความต้องการอย่างนั้นเราก็หักเราก็ห้ามของเรา พยายามอย่าทำ รั้วรอบขอบชิดไง แล้วเริ่มต้นฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เราจะต้องทำความสงบสุขของใจเข้ามาก่อน

ทำความสงบสุขของใจ ทำไมต้องทำๆ

ไม่ทำมันเป็นโลก ถ้าไม่ทำ มันเป็นเรื่องโลกๆ แล้วเรื่องโลกๆ มันไม่ใช่เรื่องธรรม เรื่องโลกๆ โลกียปัญญา ปัญญาของโลก ปัญญา โอ้โฮ! มันร้อยแปดพันเก้า ทางวิชาการไป โอ้โฮ! มันไปไกลหมดเลย

แต่ศึกษามามากน้อยขนาดไหน ผลของการฝึกหัดปฏิบัติต้องเริ่มต้นจากจิตของตน

แล้วจิตมันอยู่ไหนล่ะ

สมาธินั่นแหละ

ถ้าจิตมันอยู่ไหนนะ เริ่มต้นอีลุ่ยฉุยแฉก มันก็เฉไฉไปกับกระแสสังคม กระแสโลก แล้วมีศรัทธาด้วยมากนะ ศรัทธาที่เขาครอบงำไง ถ้าเขาครอบงำก็เป็นเหยื่อ ถ้าครอบงำเป็นเหยื่อนะ แล้วจิตใจเราอ่อนไหว เวลาครอบงำเป็นเหยื่อ พอเหยื่อแล้วเข้าอยู่ในการครอบงำ พอเข้าอยู่ในการครอบงำแล้วนะ มันก็เป็นอุปาทานหมู่แต่ละกลุ่มแต่ละก้อนไง ทำอย่างนี้ๆๆ

ที่ว่าเวลาพระพุทธศาสนาไง ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา เขาถือพุทธภาษิต สาวกภาษิตๆ สาวกภาษิตที่ดีงามก็สาวกภาษิตจากหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นไง สาวกภาษิตเขาซื่อสัตย์

©2026 sa-ngob.com

สุจริตกับธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาตามข้อเท็จจริง บุคคล ๔ คู่ขึ้นมา รู้ตามความเป็นจริง

แต่ถ้ามันเป็นกิเลสกงจักร มันเห็นเหยื่อ เห็นเหยื่อแล้วตัวเองก็ไม่มีแนวทางไง แนวทางเดิน เดินอย่างไร เริ่มต้น เริ่มต้นอย่างไร เริ่มต้นก็มันมีธรรมอยู่แล้วไง เริ่มต้นก็เราเป็นบุญกุศลไง เริ่มต้นก็เราทำแล้วมันจะประสบความสำเร็จไง แล้วเรามีศรัทธาความเชื่อพระพุทธศาสนา มีจริง มีจังทั้งนั้นไง แล้วก็ทำตามสิ่งที่เขาว่ามันเป็นนิมิต มันเป็นความรู้ความเห็นต่างๆ ร้อยแปดพันเก้า

ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมนะ สังเวช มันสังเวชมากๆ

เวลาเราทำสิ่งใดไม่ได้ เราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา หลวงตาพระมหาบัวท่านสอนไง กิเลสมันไม่ถลอกปอกเปิกเลย หนังหนาเลย ไม่มีอะไรเข้าไปสะเทือนมันเลย

แล้วก็เป็นกลุ่มเป็นก้อน เป็นอุปาทานหมู่ มันเป็นเรื่องออกนอกพระพุทธศาสนาเลยล่ะ นี่แหละกิเลสกงจักร

เรามีกิเลส เราจะฝึกหัดปฏิบัติธรรม ถ้าธรรม ถ้าสัจธรรมมันดีงามของมัน เห็นไหม คำว่า “ดีงาม” คนที่ทำปฏิบัติง่ายรู้ง่าย มันก็เป็นบุญกุศลของเขา ไอ้เราปฏิบัติตามข้อเท็จจริงของเราไง ตามข้อเท็จจริงของเราคือ อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

ฟัง เคารพครูบาอาจารย์ทั้งนั้นน่ะ ครูบาอาจารย์องค์ไหนที่ท่านทำได้จริง ข้อเท็จจริงของท่านไง

ลูกศิษย์หลวงปู่มั่น หลวงตาพระมหาบัวท่านสอนไง หลวงปู่มั่นเป็นโรงงานผลิตพระอรหันต์ “หลวงปู่มั่นเป่ากระหม่อมเรามา”

แล้วเวลาเป็นตามข้อเท็จจริง เวลาผู้ที่จะเป็นปัจจัตตัง สันทิฏฐิโก อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ก็แต่อำนาจวาสนาของแต่ละบุคคล

หลวงปู่มั่นท่านรู้ท่านเห็น ท่านมีการกระทำสิ่งใด มันอยู่ที่วาสนาของแต่ละบุคคลไง อำนาจวาสนาของแต่ละบุคคลสร้างมามากมาน้อยขนาดไหน ถ้าเราสร้างของเรามา แต่เรายังมีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา แล้วเราฝึกหัด นี่คืออำนาจวาสนาของเราแหละ

เพราะคนที่จะเชื่อเรื่องมรรคเรื่องผล เริ่มต้นมันก็ล้มลุกคลุกคลานแล้วนะ งานเราก็มากมายมหาศาลอยู่แล้ว ต้องมาทำอย่างอีกหรือ

©2026 sa-ngob.com

นั่นมันงานโลกๆ งานเลี้ยงปาก งานเลี้ยงชีวิต แต่การฝึกหัดปฏิบัติ ธรรมะอยู่ฟากตายๆ เขาเอาความตายเข้าแลกเลย

ครูบาอาจารย์ที่มีอำนาจวาสนานะ เวลาจะฝึกหัดปฏิบัติ ขอให้ครูบาอาจารย์บอกมา บอกมา บอกทางมาสิ จะเอาให้ได้

นี่ก็เหมือนกัน ขอให้บอกทางมา บอกทางมา ก็นี่ไง ให้ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ถ้าทำความสงบของใจเข้ามาก่อน มันจะมีความร่มเย็นเป็นสุข แล้วถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนาเป็นนั่นน่ะธรรมจักร มันจะเป็นธรรม แล้วมันรู้มันเห็นหมดล่ะ มันรู้มันเห็น

เวลาสงบสุขขึ้นมา โอ้โฮ! มันอิ่มเอิบ มันมีความสุขนะ แต่ส่วนใหญ่แล้วมันจะติดสุข เพราะอะไร เพราะออกไปทำงานแล้วมันเหนื่อย ทำงานนี่เหนื่อยมากนะ เวลาใช้ปัญญามันหมุนติ้ว ธรรมจักร จักรได้เคลื่อนแล้ว เวลามันเคลื่อนขึ้นมามันมีกำลังของมัน แล้วสมาธิมันต้องเสื่อมลง เบาบางลงแน่นอน แล้วจักรที่มันเคลื่อน เดี๋ยวมันก็หยุดนิ่ง หยุดนิ่งแล้วมันก็เป็นสัญญาแล้ว

นี่ไง ในวงกรรมฐานนะ ครูบาอาจารย์ที่ฝึกหัดปฏิบัติมา ท่านบอก สิ่งที่น่ากลัวที่สุดคือสัญญาๆ สัญญาความจำได้หมายรู้ มันจำธรรมะพระพุทธเจ้าได้ทุกข้อ แล้วมันก็แอบอ้างตรงนั้น มันก็เลยเป็นกงจักรไง แอบอ้างตรงนั้น แล้วแอบอ้างตรงนั้น อารมณ์เราก็คิดได้ เราก็ระลึกได้ไง มันก็เป็นเรื่องโลกๆ ที่ว่าโลกียปัญญานี่ไง

โลกียปัญญา มันก็ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา มันจดจำกันมาไง จดจำกันมา เวลาถ้าทำความสงบของใจได้ จิตมันมีกำลังขึ้นมา มันจะมีความรู้ความเห็นแปลกแตกต่างจากการเล่าเรียนทางโลกียปัญญาแน่นอน

โลกียปัญญา มันก็รู้มันก็เห็นธรรมะพระพุทธเจ้านั่นล่ะ ก็แค่นั้นน่ะ รู้จืดๆ

แต่ถ้ามันเป็นธรรมจักรของเรา มันก็รู้เห็นเหมือนกันนะ เอ๊ะ! ทำไมกิเลสมันวิ่งหนีล่ะ คำว่า “กิเลสมันวิ่งหนี” กิเลสมันหลบมันหลีกของมัน มันปล่อยไง เขาเรียกว่าชั่วคราว มันฝึกหัดชั่วคราวๆ เราก็ต้องฝึกหัดปฏิบัติของเรา เพราะมันจะเป็นธรรมจักร มันไม่ใช่กงจักร

กงจักรคือมิจฉาทิฏฐิ คือความทำให้ผิดเพี้ยนไป แล้วก็หลงผิดไป มันลึกไปเรื่อยๆ

แล้วเวลาจะแก้ล่ะ

แก้ก็วางมันซะ เริ่มต้นใหม่ก็พุทโธนี่ไง เริ่มต้นใหม่ก็สร้างกำลัง สร้างหัวใจของเราให้เข้มแข็งขึ้นมา พอสร้างกำลังขึ้นมา ถ้ามันสงบสุข นี่ใช่ ไอ้ที่เตลิดเปิดเปิงไปนะ สาธุ ของมันผ่านไปแล้ว ไม่ต้องไปเสียอกเสียใจ มันอยู่ที่อำนาจวาสนาของแต่ละบุคคล

©2026 sa-ngob.com

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปี อีลุ่ยฉุยแฉกไปกับเจ้าลัทธิต่างๆ ขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเอาจริงขึ้นมา อานาปานสติ นั่งคืนนี้ไม่สำเร็จ ให้นั่งตายไปเลย พึ่งตนเอง อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ทั้งธาตุ ๔ อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ทั้งๆ ที่ได้สร้างบุญกุศลของท่านมา อาสวขยญาณทำลายอวิชชา อวิชชาตายไปนั่นน่ะเห็นชัดๆ เลย

เราจะฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น โรงงานผลิตพระอรหันต์ คำว่า “ผลิตพระอรหันต์” คือสิ้นทุกข์ไง แล้วเป้าหมายของเราที่เราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เราจะมาฆ่าทุกข์ เราจะทำลายทุกข์ เราจะสิ้นทุกข์ไม่ใช่หรือ

ถ้ามันทำได้มากน้อยขนาดไหน ก็แต่ละชั้นแต่ละตอน แต่ละมีกำลังมากน้อยขนาดไหน ก็ฝึกหัดปฏิบัติของเราให้มันเป็นข้อเท็จจริง เราจะทำความถูกต้องชอบธรรม

คนเราเกิดมามีกิเลสอยู่แล้ว คำว่า “มีกิเลสๆ” ถ้าไม่มีกิเลส จะไม่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ด้วยความสมบูรณ์แบบอย่างนี้ สิ่งที่มาเกิดมนุษย์สมบูรณ์แบบนี้มันมีกิเลสอยู่แล้ว แล้วมีกิเลสอยู่แล้ว แล้วถ้าเราไม่มีสติปัญญายับยั้งมัน นี่กิเลสกงจักรเลย มันติดกงจักรให้ด้วย กงจักรนั้นมันทำลาย ดูสิ ทางโลกๆ ที่ปุถุชนคนหนา เวลาเขามีปัญหาโต้แย้งกัน นั่นน่ะมันทำลายกันทั้งนั้นน่ะ

แต่ถ้าเป็นธรรมๆ นะ เวลาครูบาอาจารย์ท่านสอนไง มันธรรมสังเวช เห็นแล้วมันสังเวช แล้วเรามีสติปัญญาของเรา เราจะไม่ไปปะทะคะคานกับเขา แต่เราต้องมีสติปัญญาโดยข้อเท็จจริงนะ ไม่ใช่ว่าเราไม่มีสติปัญญาใดๆ เลย แล้วก็อดทนเอาไง ให้เขาย่ำให้เขายี นั่นก็ไม่ใช่ทาง

ถ้ามันจะใช่ทางๆ มันต้องมีสติมีปัญญา หมายความว่า เราเข้าใจเหตุการณ์ เราเข้าใจการกระทำ แล้วเห็นการกระทำแบบนั้น เราสลดสังเวช ปลงธรรมสังเวชถ้ามีธรรม

ถ้าไม่มีธรรมๆ ทำไมเขาเป็นอย่างงั้น สิทธิเสรีภาพมันต้องเสมอภาพกัน เราจะไปกระทบกระเทือนกับเขาไง

แต่ถ้าเป็นการแสดงธรรม มันชี้ผิดชี้ถูก สิ่งใดที่ผิด สิ่งใดที่ถูกไง มันผิดน่ะ ผิดก็คือผิด เหตุมันผิด ผลมันไปไหน ถ้าเหตุมันถูกต้องชอบธรรมล่ะ ผลมันไปไหน แล้วเหตุที่ถูกต้องชอบธรรมที่เราทำมันทุกข์มันยากไหมล่ะ ทุกข์ ที่มันทุกข์เพราะอะไร ทุกข์เพราะว่ากิเลสมันพลิกมันแพลง กิเลสมันไม่ให้เราทำคุณงามความดีแน่นอน

แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามันมีความสงบสุขของตนขึ้นมา สิ่งที่ว่าเราทำๆ เราเพื่อทำความสงบสุข ทำเพื่อความจริงอันนั้น ถ้ามันไม่สงบสุขไม่เป็นความจริงอันนั้น เราจะเข้าสู่ทางสายกลางในพระพุทธศาสนาโดยข้อเท็จจริงได้อย่างไร

©2026 sa-ngob.com

ถ้ามันไม่เข้าทางสายกลางในพระพุทธศาสนา มันก็เป็นอย่างที่โลกๆ ทำโดยความผิวเผิน ทำโดยสะเปะสะปะ แล้วทำสะเปะสะปะแล้วก็ไม่เห็นหนทาง แล้วถ้าอ่อนไหวมันก็เป็นเหยื่อ เป็นเหยื่อเพราะการฝึกหัดประพฤติปฏิบัติในแนวทางนะ

เวลากรรมฐาน ๔๐ ห้องนี่ไง อะไรก็ได้ ทำสิ่งใดก็ได้ถ้ามันสงบสุข ถ้ามันสงบหมายถึงว่ามันสงบแล้วเป็นสัมมาสมาธิ

ทุกข์ เวลามันทุกข์มันยากขึ้นมาจะปฏิบัติอะไร คนที่จะปฏิบัติมันก็เริ่มทุกข์เริ่มยากปฏิบัติเพื่อให้มันสงบสุข ความสงบสุขนั้นน่ะ พอเริ่มต้นศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามันสงบสุขแล้วเราจะต้องยกขึ้นสู่วิปัสสนา เพราะมันเป็นโอกาสของเรา

ในวงกรรมฐานสายหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ที่ท่านสอนไง สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน สมถกรรมฐานหมายถึงว่าฐานที่ตั้งแห่งการงาน

เวลาเรามีความรู้สึกนึกคิด เราคิดจากสมอง คิดจากความเป็นมนุษย์นี้ไง เวลาจะยกขึ้นสู่วิปัสสนา เราก็เริ่มต้นจากสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงานที่จะเกิดธรรมจักรนี่ไง เวลามันเกิดธรรมจักร จิตตภาวนาๆ จิตที่มันรู้มันเห็น มันเป็นข้อเท็จจริงของมันไป ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงของมันไป มันจะมหัศจรรย์ในหัวใจของตน มหัศจรรย์ในการกระทำของเราไง

ถ้ามันเป็นการกระทำของเรา เพราะมีศรัทธามีความเชื่อในพระพุทธศาสนา เราได้ฝึกหัดปฏิบัติ เพราะเรามีความเชื่อในพระพุทธศาสนา เวลาปฏิบัติขึ้นไปแล้วถ้ามันได้รสของธรรม รสของการฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม ความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ มันมาเป็นแถวเลย มันมาเป็นพรวนเลย

ถ้ามันไม่มาเป็นพรวน บุคคลคู่ที่ ๑ คู่ที่ ๒ คู่ที่ ๓ คู่ที่ ๔ มันมีความทุกข์ความยากมาก มันมีความทุกข์ความยากเพราะอะไร เพราะกิเลสแต่ละชั้นขึ้นไปมันละเอียดลึกซึ้งมากกว่านั้น

แม้แต่เริ่มต้น ลูกหลานของมัน สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส เวลาทำข้อเท็จจริงขึ้นมาเป็นข้อเท็จจริง เป็นบุคคลคู่ที่ ๑ บุคคลคู่ที่ ๑ ที่เราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาตามข้อเท็จจริง เวลามันเป็นคู่ที่ ๑ เพราะมันโสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผลไง โสดาปัตติมรรค มรรคน่ะ มรรค ๘ มันต้องมีเหตุ

เหตุเวลามันเคลื่อน เวลามรรคมันเคลื่อน เห็นไหม

ถ้าเป็นกงจักรๆ มันตัดหมด มันทำลายหมด มันทำลายจนไม่มีสิ่งใดเป็นชิ้นเป็นอันเลย

©2026 sa-ngob.com

ถ้าเป็นธรรมจักร จักรมันเคลื่อนขึ้นมา กงล้อของจักรมันเคลื่อนไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม ธรรมจักร จักรมันได้เคลื่อนแล้ว มันไม่มีใครมายับยั้งได้หรอก มันเป็นข้อเท็จจริง

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาไง พระพุทธศาสนามันถึงมีหนทางไง หนทางที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ให้เราก้าวเดินไปไง แล้วก้าวเดินไปด้วยหัวใจของตนนี่ไง หัวใจของตนที่ฝึกหัดปฏิบัติมันจะก้าวเดินตามข้อเท็จจริงนั้นไป แล้วตามข้อเท็จจริงนั้น นี่มีหนทาง มันถึงเป็นสาวกสาวกะไง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีใครบอกนะ ไอ้คนที่บอกมันไม่มีใครรู้ไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า เราตรัสรู้เองโดยชอบ เป็นไก่ตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา

เป็นไก่ตัวแรกแล้วมันมีหนทางนี่ไง ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธัมมจักฯ นี่ไง จักรที่มันเคลื่อนแล้วมันจะย้อนกลับอีกไม่ได้เลย มันจะย้อนกลับไม่ได้เพราะในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากิเลสมันตายหมดแล้ว

แต่สาวกสาวกะที่ศึกษาเล่าเรียนมา ถ้ามันเป็นกิเลสนะ มันจะมีกงจักรเลย ทำลายโอกาส ทำลายทุกๆ สิ่งที่จะเป็นผลประโยชน์ของเรา ถ้ามันจะทำลาย เราถึงต้องมีสติ สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม ถ้าเรามีสติขึ้นมา เราพยายามทำความสงบใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบระงับเข้ามามันจะมีความปกติสุขแน่นอน มีความปกติสุขเพราะอะไร เพราะมันเป็นอิสระ

แต่เดิมแบกหามทั้งนั้นนะ ถ้าคำว่า “ทางโลก” ไง ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงจำธรรมวินัยก็แบกหามมา แบกหามธรรมะมาจนหลังแอ่น แต่ไม่รู้อะไรเลย เวลาวางแล้วทำความสงบของใจได้ เวลาเกิดสัมมาสมาธิ นี่รสของสติธรรม สมาธิธรรม รสของธรรม แต่ถ้าเป็นเรื่องมิจฉาล่ะ มิจฉา พอจิตมีกำลัง มันก็ไปรู้เห็นร้อยแปดพันเก้าไง

การปฏิบัติเริ่มต้นยากอยู่ที่เราจะตั้งสติสัมปชัญญะของเรานี่แหละ แล้วถ้ามันยาก ถ้ามีวาสนา มันทำให้ได้ ทำให้จริง แล้วมันทำให้ได้ ทำให้จริง มันยกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ มันจะเห็นกิเลสเลย ถ้าเห็นกิเลส ทีนี้พอมันเห็นกิเลส ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ เวลามันจะดับ มันนิโรธ มันต้องมีขณะ มันมีความสมบูรณ์แบบของมัน

เวลามันปล่อยวางๆ เป็นมิจฉาทิฏฐิ ใช้ปัญญาทางโลกๆ อารมณ์ มันวางอารมณ์ มันก็มีคุณประโยชน์นะ แต่มีประโยชน์แบบโลกไง แต่เอ็งไม่เห็นจริง เอ็งไม่เห็นกิเลส เอ็งไม่รู้จักตัวมัน

แล้วกิเลสเป็นอย่างไร

©2026 sa-ngob.com

กิเลสเป็นนามธรรมนะ บ้านของกิเลสอยู่ที่สุตติจิตนะ แต่ครอบครัวของกิเลส กว่าเราจะเข้าไปถึงแก่นของมัน เราจะต้องฝึกหัดปฏิบัติเข้าไป มันจะรู้จะเห็น ถ้ารู้เห็น มันเป็นสายเลย พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ พิจารณากายก็ได้ พิจารณาเวทนา พิจารณาจิตก็ได้ เวลาพิจารณาธรรมๆ เวลาความรู้สึกมันเกิดขึ้น เวลามันมีความทุกข์ความยากไง ความทุกข์ความยาก ถ้าสติปัญญามันเท่าทัน มันแยกเลย แยกความคิด รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ถ้ามันเข้าไป มันไปไม่ได้หรอก อารมณ์นี่คิดไม่ได้เลย อารมณ์เก้อๆ เขินๆ เลย นี่แค่รู้เท่าทันนะ

พิจารณาซ้ำพิจารณาซากไง ในรูปก็มีขันธ์ ๕ ในเวทนาก็มีขันธ์ ๕ ในสัญญาก็มีขันธ์ ๕ ในสังขารก็มีขันธ์ ๕ ในวิญญาณก็มีขันธ์ ๕ อย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด เวลามันแยกมันแยะ มันชัดเจนของมัน มันแยก หยุดหมดล่ะ มันไปไม่ได้ กิเลสเงอะๆ งะๆ เลย มันก็ปล่อยด้วยกำลัง ด้วยอำนาจวาสนา ด้วยผลงานของแต่ละบุคคล รสของธรรม

ไม่มีวาสนา เตลิดเปิดเปิงไปไกลเลยล่ะ ถ้ามีวาสนานะ กลับมาทำความสงบแล้วพิจารณาซ้ำๆ เวลานิโรธ เวลามันขาดดั่งแขนขาด มันสะเทือนหัวใจเลย

นี่ไง เวลาฝึกหัดปฏิบัติโดยธรรมจักรไง จักรมันเคลื่อนไง เคลื่อนเพื่ออะไร

เคลื่อนเพื่อจะชำระล้างกิเลสในหัวใจของผู้ที่ปฏิบัตินั้นไง เวลามันจะละไง ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ นี่ไง ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์คือกิเลส เรื่องของกิเลส กิเลสกงจักรไง นิโรธถ้ามันจะดับ ขณะมันด้วยมรรค ๘ ไง ระหว่างกิเลสกับธรรม ระหว่างกิเลสกับธรรม ระหว่างโลกกับธรรม ระหว่างเรากับการฝึกหัดปฏิบัติ มันเป็นการกระทำระหว่างกิเลสกับธรรม มันต้องเห็นกิเลส ต้องรู้จักธรรม มันใช้วิปัสสนาการกระทำต่อกัน มันถึงกองทัพธรรม กองทัพกิเลสไง

มันไม่มีการกระทำต่อกัน มันเป็นพูดข้างเดียว เราพูดอยู่ข้างเดียว เราเหมารวมเอาของเราเอง เหมารวมในความเป็นโลกๆ นี่แหละ แต่โดยข้อเท็จจริงมันไม่ใช่ ตามข้อเท็จจริงทุกคนที่เกิดมามีกิเลสทั้งนั้น แล้วคนที่ไม่รู้ไม่เห็นมัน มันจะไปชำระล้างมันได้อย่างไร

ระหว่างกิเลสกับธรรมไง กิเลสกับธรรมนะ กิเลสมันดื้อมันด้าน มันพลิกมันแพลง มันอาศัยหัวใจของสัตว์โลก

ธรรมๆ ธรรมเพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วเราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาไง แล้วมันเป็นข้อเท็จจริงที่มันรู้มันเห็นขึ้นมา มันประหัตประหารกัน นี่กองทัพธรรมกองทัพกิเลสเข้าไปเผชิญหน้าต่อกันโดยการพิจารณาแต่ละอำนาจวาสนา พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ต้องพิจารณาทุกๆ อย่าง

©2026 sa-ngob.com

ถ้าขณะปฏิบัตินี้พิจารณากายมันดี เราก็พิจารณากายซ้ำแล้วซ้ำเล่า แต่ถ้ามันจืดมันชืดมันทำสิ่งใดไม่ได้ เราก็พิจารณาเวทนาก็ได้ เพราะอะไร พิจารณากายมันก็มีรสชาติ รสชาติก็เวทนาไง

เวทนากาย เวทนาจิตไง นั่งนานๆ ต่อไปมันมึนมันชา ร่างกายมันมึนมันมันชาของมันไง เวลามันคิดไม่ได้ คิดไม่ออก มันทุกข์มันยาก นี่จิตไง แล้วจิตมันเป็นอย่างไรล่ะ แล้วมันพิจารณาอย่างไรล่ะ

มันใช้ปัญญาเข้าปะทะ ปัญญาเข้าประหัตประหาร ครูบาอาจารย์ท่านเทศน์เรื่องสงครามธาตุ สงครามขันธ์ มันจริงๆ อย่างนั้นจริงๆ นะ การฝึกหัดมันเป็นอย่างงั้นจริงๆ แล้วถ้ามันไม่สมุจเฉทปหาน ไม่มีขณะ ไม่มีสัจจะไม่มีความจริง เราต้องพิจารณาซ้ำ ทำซ้ำๆ ทำซ้ำขึ้นมาเพื่อความละเอียดรอบคอบ ถ้าทำซ้ำบ่อยครั้งเข้า มันจะคล่องตัวขึ้น มันจะดีขึ้น มันจะพิจารณาขึ้น

รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง มันจะมีรสมีชาติของมันตลอดไปจนกว่ามันจะขาด มันจะขาดก็ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการ มันจะพรึ่บ! เป็นอันหนึ่งอันเดียว เขาเรียกว่ามรรคสามัคคี มรรคสามัคคีมันรวมออกหมด กายก็เป็นกาย จิตก็เป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ มันแยกออกเป็นข้อเท็จจริง เห็นไหม กายเป็นกาย จิตก็เป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ กิเลสมันขาด มันตายไปต่อหน้าเลย

แต่ถ้าเป็นกิเลสกงจักร ตัวมันเป็นกิเลสอยู่แล้ว กงจักรเป็นมิจฉาทิฏฐิ มันทำลายๆ ไง ทำลายมันก็เสื่อมไง เจริญแล้วเสื่อม เวลาเสื่อมแล้วจะทำให้มันเจริญขึ้นมาได้อย่างไร เวลาเจริญแล้วเสื่อม

เสื่อมก็จำสัญญานั่นน่ะ อารมณ์เป็นอย่างนั้น มันเคยเป็นๆ

มันเป็นไม่ได้หรอก มันเป็นอดีตไปแล้ว มันต้องเป็นปัจจุบันตรงนี้สิ ถ้ามันเป็น มันต้องเป็นปัจจุบัน ทำอย่างไรได้อย่างนั้น จัดการอย่างไรได้หมด ได้หมดเพราะอะไร เพราะสติปัญญาคล่องแคล่วไง ถ้าสติปัญญามันคล่องมันแคล่วของมัน มันทำได้ทั้งนั้นน่ะ คล่องแคล่วของมันโดยมรรคสามัคคี เวลามันขาดไปแล้วจบนะ คู่ที่ ๑ ตาย หลานมันตาย

หลานมันตายมันก็รู้ของมันในหัวใจของตนนะ พระโสดาบันรู้ธรรมะ ๒๕ เปอร์เซ็นต์ กิเลสอีก ๗๕ เปอร์เซ็นต์นะ แล้วพิจารณาขึ้นไปพระสกิทาคามี กิเลสตายไป ๕๐ เปอร์เซ็นต์ มีคุณธรรมในหัวใจ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ บุคคลคู่ที่ ๓ กิเลสตายไป ๗๕ เปอร์เซ็นต์ มีคุณธรรม ๗๕ เปอร์เซ็นต์ มันยังเหลือกิเลสอีก ๒๕ เปอร์เซ็นต์ นี่มันเป็นข้อเท็จจริงบุคคล ๔ คู่ไง ถ้าพิจารณาไปจนถึงที่สุด กิเลสตายหมด ตายเรียบมันถึงมโนสัญเจตนาหาร เพราะไม่มีมโน ทำลาย

©2026 sa-ngob.com

มโนวิญญาเณปิ นิพฺพินฺทติ มโนสมฺผสฺเสปิ นิพฺพินฺทติ ตัวมโนก็ทุกข์ ตัวภพตัวชาตินะตัวสำคัญ ตัวสำคัญ เวลามันเป็นข้อเท็จจริงในหัวใจของตนนั่นน่ะ แล้วถ้าฝึกหัดปฏิบัติเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป มันเป็นสติ มหาสติ สติอัตโนมัติ สติปัญญามันจะขึ้นเป็นชั้นๆๆ ขึ้นไป

ชั้นๆ ขึ้นไป ชั้นๆ ขึ้นไปนี้ต้องเป็นการขุดคุ้ยค้นคว้านะ มันไม่มีอะไรลอยมาจากฟ้าพระพุทธศาสนา เหตุและผล ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ มันมีเหตุมีผลทุกขั้นตอนของมัน แล้วถ้ามีเหตุมีผลทุกขั้นตอนของมัน เวลาหลวงปู่มั่นไง จิตเป็นอย่างไรๆ ว่ามา จิตเป็นอย่างไร ว่ามาเลย

ชั้นไหนตอนไหน อ้าปากพูดมาได้แค่นั้นน่ะ คนเรารู้อย่างไร ได้อย่างนั้น จิตที่สูงกว่าสามารถแก้จิตที่ต่ำกว่าขึ้นมาได้ จิตที่ไม่มีวุฒิภาวะหรือจะไปแก้ใคร ตัวเองยังมืดบอดอยู่ของตน เวลาแจ้วๆ แจ้วๆ ก็ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง นั่นน่ะทรงจำธรรมมา ทรงจำเป็นของพระพุทธเจ้า ของเราไม่มีอะไรเลย

ถ้าของเราจะมี มันต้องฝึกหัดขึ้นมาเป็นข้อเท็จจริงในหัวใจของตนไง ถ้าฝึกหัดเป็นข้อเท็จจริงในหัวใจของตน พอมันสมุจเฉทปหาน มันมหัศจรรย์ มันพาดกระแส มันรู้ชัดๆ ของมันอยู่อย่างนั้นน่ะ อกุปปธรรมน่ะ กุปปธรรม อกุปปธรรม

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา

ใช่ ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา ไม่รู้ไม่เห็นอะไรเลยก็จับต้องสิ่งใดไม่ได้เลย เวลาถ้ามันสมุจเฉทปหาน นิโรธดับทุกข์ไปส่วนหนึ่ง มันก็รู้ของมันโดยข้อเท็จจริงของมัน แล้วรู้แล้วมีสติสัมปชัญญะที่ดีงามนะ สีลัพพตปรามาสไม่ลูบไม่คลำแล้ว ผิดสิ่งใดไม่ได้เลย เพราะอะไร

สิ่งที่ทำมาล้มลุกคลุกคลานมานะ ถ้าเป็นกิเลสกงจักร มันทำลายไปจนไม่ได้รับรสชาติและรู้ผลของการปฏิบัติแบบนี้ ถ้ารู้ผลของการปฏิบัติแบบนี้ มันพ้นจากกิเลสและกงจักรที่มันพลิกมันแพลง มันทำลายล้างมาตลอดไง ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาจนมันเป็นธรรมจักร ไม่ใช่กงจักร

กงจักรมันทำลายหมดนะ ทำลายการประพฤติปฏิบัตินี่แหละ ทำลายหัวใจของเราที่ปรารถนาดีกับตัวเราเองนี่แหละ แล้วมันสังเวชที่ว่าเราปรารถนากับตัวเราเอง แต่เราหาตัวเราเองไม่พบนี่แหละ

แล้วถ้าหาตัวเราเองพบด้วยความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ เพราะศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทำความเพียรๆ ทำความเพียรเพื่อเข้าสู่มัคโค เข้าสู่ทางสายกลาง เข้าสู่ธรรมจักรที่จะเกิดขึ้นจากการฝึกหัดปฏิบัติต่อเนื่องไป

ถ้าเป็นข้อเท็จจริง เราดูแลรักษา พยายามทำของตนให้เป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาในใจของตน พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ เวลามรรคสามัคคี กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ กิเลสตาย

©2026 sa-ngob.com

ไป ๒๕ เปอร์เซ็นต์ นี่เป็นอกุปปธรรม เป็นสมบัติของใจดวงนั้นน่ะ ใจดวงนั้นที่อีลุ่ยฉุยแฉกเกิดมาขี้ทุกข์ขี้ยากนั่นน่ะ เราฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นมา ฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นมาเพราะว่า ศีล สมาธิ ปัญญาจะต้องฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นมาเอง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก เราเป็นผู้ชี้ทาง บอกทางให้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีใครบอกนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ สาวกสาวกะ เราผู้ได้ยินได้ฟังขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทางให้ แล้วเราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาตามข้อเท็จจริงของเรานะ มันจะเข้าใจธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในหัวใจเลย มันเห็นชัดเจนตามข้อเท็จจริงอย่างนั้นเลย ถ้ามันไม่เป็นตามข้อเท็จจริงอย่างนั้น หลวงปู่มั่นจะตรวจสอบลูกศิษย์ของท่านอย่างไร

ปรารถนารื้อสัตว์ขนสัตว์ ปรารถนาเพื่อเป็นโรงงานผลิตพระอรหันต์ แล้วถ้ามันผลิตพระอรหันต์ มันผลิตโดยข้อเท็จจริง เป็นธรรมจักร ชำระอวิชชา ทำลายกิเลส ทำลายพญามารเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป นั้นเป็นความสมบูรณ์แบบ สมบูรณ์แบบที่เขาได้เกิดเป็นมนุษย์ไง เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ได้ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติตามข้อเท็จจริง

เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาแล้วฝึกหัดปฏิบัติด้วย ด้วยศรัทธาอ่อนแอ ศรัทธาแต่ศรัทธาโดยไม่ใช้สติ ไม่ใช้ปัญญา มันก็เลยเป็นเหยื่อ เป็นเหยื่อคนที่จะชักจูงไปไง

“ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม ไม่ต้องวิตกกังวล มันมีอยู่แล้ว แล้วเราอีลุ่ยฉุยแฉกอย่างไรมันจะเข้าสู่ถึงธรรม”

นั้นกิเลสกงจักรทำลายโอกาส ทำลายหัวใจที่มีคุณค่าของเรา

ถ้ามีสติมีปัญญานะ เราไตร่ตรองของเราเองได้ ถ้าไตร่ตรองของเราเองได้ เราฟัง เรามีสติมีปัญญา มันขัดมันแย้งในคำพูดนั้นแหละ มันขัดมันแย้งในคำสอนนั้นแหละ มันขัดมันแย้งกับวิธีการปฏิบัตินั้นแหละ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีขัดไม่มีแย้ง ขัดแย้งกันมันต้องมีผิดแน่นอน

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันมีแต่หยาบ กลาง ละเอียด ละเอียดสุด คู่ที่ ๑ คู่ที่ ๒ คู่ที่ ๓ คู่ที่ ๔ ไม่มีขัดไม่มีแย้ง เป็นไปแนวทางในพระพุทธศาสนา

เรามีสติมีปัญญา มันรับรู้ได้ อะไรเป็นจริง อะไรเป็นเท็จ ถ้าความเป็นจริงๆ เราก็ทุ่มเทของเรา ถ้าความเป็นเท็จ เราก็ทุ่มเทเหมือนกัน แต่ทุ่มเทไปสู่ความเป็นเท็จ ทุ่มเทไปสร้างแต่บาป สร้างแต่กรรม เป็นกิเลสกงจักร ตัดโอกาสของตัวทั้งสิ้น

©2026 sa-ngob.com

ถ้าเป็นจริงมันเข้ากับธรรมไง ไม่ขัดและไม่แย้ง แล้วเราฟังได้ด้วย ฟังเข้าใจด้วย มีความเข้าใจด้วยแต่ยังทำไม่ได้ ยังทำไม่ได้ก็พยายามของตน พยายามของตน การกระทำของตนให้มันเป็นเข้าสู่ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา

ไม่ต้องไปดูที่อื่นที่ไกลเลย กลางหัวใจนี้แหละ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานนี่แหละ แล้วมันเป็นข้อเท็จจริงในหัวใจของตนนี่แหละ

ผู้ที่มีธรรมๆ เห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านสอนไง มันมีดาบอยู่กับมือ มันมีอาวุธอยู่กับตัว แต่ถ้ามันไม่ใช่ที่ใจของเรานี่แหละ มันอยู่ในตู้พระไตรปิฎก จะคุยจะพูดอะไรก็ต้องเปิด ต้องเปิดตู้ มันไม่ทันกิเลสไง

ฝึกหัดๆ ขึ้นมา เท่าทันกัน ใช้สติปัญญาแยกแยะมัน ทำลายมัน กิเลสต้องตาย

เขาบอกว่า “อะไรๆ ก็ต้องตาย อะไรๆ ก็ต้องฆ่า ของเราไม่ต้องฆ่า ไม่ต้องตาย เราอยู่กับกิเลสไปตลอดชีวิต”

มันเป็นกิเลสกงจักรไง ทำลายอำนาจวาสนาของตัว แล้วถ้าเรามีอำนาจวาสนาของตัว เราไม่ต้องกลัวทุกข์กลัวยาก นั่งเฉยๆ ไง

ครูบาอาจารย์ท่านบอกไง งานอะไรก็ทำได้ทั้งนั้นน่ะ ไอ้นั่งเฉยๆ นี่นั่งไม่ได้

พอนั่งเฉยๆ ขึ้นมา หายใจเข้าพุท หายใจออกโธ เฉยไม่ได้ ต้องมีสติสัมปชัญญะ ต้องดูแลหัวใจของตน ถ้าไม่ดูแลหัวใจของตนนะ เวลากิเลสมันทุกข์มันทับมันถมขึ้นมานะ เอาไม่อยู่หรอก

ถ้ามันฝึกหัดนั่งสมาธิ มันจะทุกข์มันจะยากขนาดไหนมีสติปัญญาเท่าทันมัน แล้วฝึกหัดปฏิบัติไปจนกว่ามันจะมีความชำนาญไง ถ้ามีความชำนาญนะ นั่งเมื่อไหร่ก็รู้ ถ้าเรานั่งแล้วมีสติปัญญากำหนดพุทโธๆ จนจิตสงบ จบ

วันไหนประมาท นั่งเร่ร่อน นั่งตามสบาย พอกิเลสมันมา ป่วนแล้ว เอาไม่ทันมันแล้ว เอาไม่ทัน ถ้าเป็นสัจจะเป็นความจริง ผู้มีอำนาจวาสนาเอาไม่ทัน ก็ต้องสู้กัน เพราะเอ็งประมาทเอง แต่ถ้ามีสติมีปัญญา จิตสงบเข้าไปในสมาธิแล้วนะ มาไม่ได้หรอก เพราะจิตมันเป็นอิสระ ไม่มีใครข่มขี่มันได้ เว้นไว้แต่มันเสื่อมมา มันคลายออกมาๆ กิเลสมันมีโอกาสแล้ว มันโถมเข้าใส่เลย โถมเข้าใส่เพื่อให้เข็ดขยาด ให้เข็ด ให้กลัว ไม่กล้าหือกับกิเลสในใจของตัวนี่ไง

แต่ถ้ามีวาสนานะ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราก็เป็นศากยบุตรเหมือนกัน เป็นนักปฏิบัติเหมือนกัน

©2026 sa-ngob.com

ครูบาอาจารย์ที่ท่านฝึกหัดปฏิบัติจนท่านสำเร็จเป็นพระอรหันต์ไปแล้ว ท่านถึงที่สุดแห่งทุกข์ เป็นธงชัยของพวกเราที่เราจะฝึกหัดปฏิบัติตามแบบของท่าน ถ้าตามแบบของท่าน แล้วฝึกหัดตามความเป็นจริงไง ถ้าฝึกหัดตามความเป็นจริง ไม่ใช่ของท่าน ของเรา เราจะฝึกหัดตามแบบของท่าน แต่ถ้าฝึกหัดปฏิบัติแล้วมันจะเป็นสมบัติของเรา

กิเลสเป็นนามธรรม ใจเราก็เป็นนามธรรม แต่ถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาจนเป็นเอกัคคตารมณ์ จิตตั้งมั่นแล้ว มันก็เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม ถ้าเป็นนามธรรมมันมีเจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อมขึ้นมา ถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาจนมันพ้นจากความเจริญแล้วเสื่อม ชำนาญในวสี มันควบคุมได้ทั้งหมด ถ้าควบคุมได้ทั้งหมดนะ

แต่มันอยู่ที่ถ้ากิเลสกงจักร ถึงเวลาแล้วถ้ามันสะดุดแล้วนะ กรรมฐานม้วนเสื่อ เวลามันเสื่อม เวลามันทุกข์มันยากขึ้นมาแล้วมันไม่กล้าปฏิบัติอีกเลย มันจบ มันจบสิ้นกันไปเลย

แต่ถ้าของเรานะ เรามีวาสนาของเรา มันเป็นนามธรรม มันต้องเจริญแล้วเสื่อมแน่นอน ถ้าเจริญแล้วเสื่อมแน่นอน เราก็ฝึกหัดปฏิบัติของเราตามข้อเท็จจริงของเราจนกว่ามันจะมีความชำนาญของมัน

ถ้ามีความชำนาญของมัน สิ่งใด กิเลสเดี๋ยวมันก็เผลอ ประเดี๋ยวมันก็อาละวาด ประเดี๋ยวมันมีกำลังของมัน มันก็เหยียบย่ำ เราก็ต้องมีข้อวัตรปฏิบัติเป็นเครื่องต่อสู้กับมัน เป็นข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมาให้หัวใจ เป็นที่อยู่ของใจไง ให้ใจได้พัก ได้ยึดได้มั่น ได้ประคองตัว

เหมือนเราลงแม่น้ำ ลงแม่น้ำ ถ้าว่ายน้ำเป็นก็ว่ายน้ำไป ถ้าหมดกำลังขึ้นมา มันมีอะไรเกาะ มีอะไรสิ่งที่พอพยุงตัวไปได้ สิ่งนั้นก็จะเป็นประโยชน์กับเรา

ฝึกหัดปฏิบัติไปจนมันชำนาญของมันขึ้นมา มันจะรู้จังหวะ แล้วรู้ถึงการเจริญ แล้วรู้ถึงการเสื่อม ชำนาญในวสีๆ ฝึกหัดปฏิบัติของเราขนาดนั้น แล้วถ้าน้อมไปเห็นสติปัฏฐานล่ะ ๔ คู่ที่ ๑ คู่ที่ ๒ ไง ขันธ์อย่างหยาบ ขันธ์อย่างกลาง ขันธ์อย่างละเอียด

เวลาพิจารณาไปนะ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า เวลามันขาด โลกนี้ราบหมด กายเป็นโพธิ์ จิตเป็นกระจกใส นี่บุคคลคู่ที่ ๒

เวลาฝึกหัดปฏิบัติขึ้นไป ขันธ์อย่างหยาบ ขันธ์อย่างกลางไง ถ้าขันธ์อย่างละเอียดล่ะ ขันธ์อย่างละเอียด กามราคะ ปฏิฆะไง กามฉันทะในหัวใจนั้นไง ถ้าไม่ขุดไม่คุ้ย ไม่รู้ไม่เห็น จะพิจารณาอะไร

เจรจา ๒ ฝ่าย กองทัพกิเลส กองทัพธรรม แล้วถ้ามันสรุป มันรวมลงแล้วเป็นคุณธรรม เป็นบุคคลคู่ที่ ๓

©2026 sa-ngob.com

ถ้าคู่ที่ ๓ มันพิจารณาของมันไป มหาสติ มหาปัญญานะ เวลาฝึกหัดปฏิบัติเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป ถ้าเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป มันเป็นธรรมจักร มันเป็นธรรม มันไม่ใช่กงจักร

กงจักรมันทำลาย ทำลายแล้วอ้าง ถ้าเป็นเหยื่อ ก็คนนั้นการันตี คนนั้นรับรอง

ทำไมต้องรับรอง

เวลาครูบาอาจารย์ของเราไปหาหลวงปู่มั่น ท่านต้องการความจริง ถ้าไม่ได้ไปหาท่านไม่ให้ท่านตรวจสอบ มันเสียเวลาของเรา มันเสียเวลาที่กิเลสกงจักรไง มันทำลาย มันตัดจนไม่มีจุดยืนใดๆ ลอยละลิ่วอยู่อย่างนั้นน่ะ ไม่มีสิ่งใดเป็นข้อเท็จจริงเลย เพราะมันไม่มีเหตุไง ถ้าไปหาหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านก็ใส่เอาไง เพราะอะไร เพราะท่านจะชักจูงให้เข้าหนทางไง เข้าหนทางทางในสายกลางพระพุทธศาสนาไง

ถ้าทางในสายกลางพระพุทธศาสนา มันมีดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ มันมีเหตุและมันมีผลไง มันเป็นการระหว่างกิเลสกับธรรมปะทะกัน ปะทะกัน ปะทะกันโดยการกระทำของเราเห็นไหม

สมถกรรมฐาน ชัยภูมิแห่งการปฏิบัติคือหัวใจของเราไง เพราะอะไร เพราะกิเลสมันมีอยู่แล้ว แล้วไม่มีใครไปรู้ไปเห็นมันน่ะ เราขุด เราคุ้ย เราพยายามจะลากมันออกมาจากหัวใจของตนไง

ปุถุชนคนหนากิเลสเต็มหัวใจ มันย่ำมันยีขนาดไหนไม่รู้ไม่เห็นมันหรอก มันเป็นไปไม่ได้ที่จะรู้จะเห็น ถ้าจะรู้จะเห็นขึ้นมา ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบระงับเข้ามา สมถกรรมฐานไง แล้วเราจะขุด เราจะคุ้ย เราจะลากมันออกมาไง

แล้วลากออกมา มันก็เป็นครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง เห็นไหม ท่านบอก จิตมันเหมือนต้นหอม เวลาเราปอกเป็นชั้นๆๆ น่ะ ถ้ามันปอกเป็นชั้นๆ ระหว่างปอกเป็นชั้น ชั้นหนึ่งก็มีความรู้สึก มีอารมณ์ความรู้สึก มีคุณธรรมชนิดหนึ่ง นี่มันเจรจา มันการกระทำ มันการกระทำ ๒ ฝ่าย โลกกับธรรม กิเลสกงจักรกับธรรมจักร มันเจรจา ๒ ฝ่าย มันรู้มันเห็น ๒ ฝ่ายไง แล้วจิตมันเป็นคนพิจารณา เป็นคนดู เวลามันขาดจากใจ ขันธ์อย่างกลาง ขันธ์อย่างหยาบ ขันธ์อย่างละเอียด พิจารณากายนอก กายใน กายในกาย

กายนอก สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส

กายใน กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง

กายอย่างละเอียดเลย กามราคะ ปฏิฆะ

©2026 sa-ngob.com

ซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ เวลามันเป็นข้อเท็จจริง มหาสติ มหาปัญญา รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง เวลาเป็นสัจจะเป็นความจริงนะ

สิ่งที่ทางโลกๆ เขา อะไรที่มีคุณค่า ความโลภ ความโกรธ ความหลง เวลาเป็นสัจจะความจริงขึ้นมามันชำระล้างทั้งสิ้น ขาดกระเด็นไปจากจิต จิตลอยออกไปเป็นจิตเดิมแท้เลย นี่เป็นสัจจะเป็นความจริงแต่ละชั้นแต่ละตอน

แล้วมีครูบาอาจารย์ที่ดีงาม มันจะระลึกถึงตัวมันเองได้อย่างไร ภวาสวะ มันจะตั้งภพขึ้นมาอย่างไรเพื่อทำลายภพ ถ้าเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมา ถ้าเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมา มันรู้จริงเห็นจริงขึ้นมา บุคคลคู่ที่ ๔ ทำลายอวิชชา ทำลายภวาสวะ ทำลายภพ ทำลายทั้งหมด มโนวิญญาเณปินิพฺพินฺทติ มโนก็ต้องเบื่อหน่าย ทำลายมโน ทำลายภพ ทำลายชาติทั้งสิ้น

เวลาจบสิ้นไปไง มโนสัญเจตนาหาร อาหารที่จะสื่อสารกับวัฏฏะ สื่อสารกับบริษัท ๔ สื่อสารกับทางโลกนั้นเรื่องของโลกนะ แต่เรื่องของธรรมไม่ต้อง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านบอกเทศน์กับเทวดา อินทร์ พรหม ไม่ต้องพูด ภาษาใจ ภาษาธรรม ภาษาข้อเท็จจริงในพระพุทธศาสนา เอวัง

©2026 sa-ngob.com